שיטות סטטיסטיות למידע רב

פרק 2 - הסתברות- תכונות של פונקציית יוצרת מומנטים

תוכן העניינים

תכונות של פונקציה יוצרת מומנטים:

רקע:

להלן מספר תכונות שפונקציית יוצרת מומנטים מקיימת:

- קיימת התאמה חד-חד-ערכית בין משתנה מקרי לבין פונקציית יוצרת המומנטים שלו.
- השפעת טרנספורמציה לינארית על פונקציית יוצרת מומנטים:
  $M_{aX+b}(t)=e^{bt}M_X(at)$.
- אם X ו- Y משתנים בלתי תלויים מתקיים ש:
  $M_{X+Y}(t)=E(e^{tx})\cdot E(e^{ty})=M_X(t)\cdot M_Y(t)$.

תזכורת:

פונקציית התפלגות מצטברת $F_X(t)$	פונקציית צפיפות $f_X(t)$	התפלגות
$f_x(t)=\begin{cases}0 & t<0\\ \frac{t-a}{b-a} & a\le t\le b\\ 1 & t<b\end{cases}$	$f_x(t)=\begin{cases}\frac{1}{(b-a)} & a\le t\le b\\ 0 & else\end{cases}$	אחיד $U(a,b)$
$f_x(t)=\begin{cases}1-e^{-\lambda t} & t\ge 0\\ 0 & else\end{cases}$	$f_x(t)=\{\lambda e^{-\lambda t} \quad t\ge 0$	מעריכי $\exp(\lambda)$
$\phi\left(\frac{t-\mu}{\sigma}\right)$	$f_x(t)=\frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma^2}}e^{-\frac{(t-\mu)^2}{2\sigma^2}}$	נורמלית $N(\mu,\sigma^2)$

התפלגות	$E(X)$	$VAR(X)$	$M_X(t)$
אחיד $U(a,b)$	$\frac{a+b}{2}$	$\frac{(b-a)^2}{12}$	$\frac{e^{tb}-e^{ta}}{t(b-a)}$
מעריכי $\exp(\lambda)$	$\frac{1}{\lambda}$	$\frac{1}{\lambda^2}$	$\frac{\lambda}{\lambda-t}$
נורמלית $N(\mu,\sigma^2)$	μ	σ^2	$e^{\mu t+\frac{\sigma^2 t^2}{2}}$

משתנה מקרי	משמעות	$P_X(x)$	$E(x)$	$Var(x)$	$M_X(t)$
בינומי $Bin(n,p)$	חוזרים באופן בלתי תלוי על אותו ניסוי ברנולי n פעמים: P ההסתברות להצלחה $1-P=q$ ההסתברות לכישלון x : מספר ההצלחות	$\binom{n}{x}p^x q^{n-x}$ $x=0,1,...,n$	$n\cdot p$	$n\cdot p\cdot q$	$\left[pe^t+q\right]^n$
גיאומטרי $G(p)$	חוזרים באופן בלתי תלוי על אותו ניסוי ברנולי עד ההצלחה הראשונה. x : מספר ניסויים עד הצלחה ראשונה	pq^{x-1} $x=1,2,...,\infty$	$\frac{1}{p}$	$\frac{q}{p^2}$	$\frac{pe^t}{1-qe^t}$
פואסוני $Pois(\lambda)$	x : מספר ההופעות בילידת זמן. מ״מ המקבל ערכים $0,1,...,\infty$	$e^{-\lambda}\frac{\lambda^x}{x!}$	λ	λ	$e^{\lambda(e^t-1)}$

דוגמה (פתרון בהקלטה):

נתון: $X\sim P(\lambda=4)$ $Y\sim P(\lambda=2)$.

X ו- Y הינם בלתי תלויים.

א. מהי פונקציית יוצרת המומנטים של: $5X-3$?

ב. נגדיר את: $T=X+Y$. מה ההתפלגות של T?

שאלות:

1) נתון ש- $X_i \sim p(\lambda)$ בלתי תלויים.

א. מצאו את פונקציית יוצרת מומנטים של $\sum_{i=1}^{n} X_i$.

ב. הוכיחו ש- $\sum_{i=1}^{n} X_i \sim P(n\cdot\lambda)$.

2) נתון: $X \sim P(\lambda=10)$, $Y \sim P(\lambda=2)$.

X ו- Y הינם בלתי תלויים. נגדיר את: $T = X+Y$.

א. מצאו את פונקציית יוצרת המומנטים של T.

ב. הוכיחו ש- $T \sim P(\lambda=12)$.

ג. הוכיחו ש- $X/T=8 \sim B\left(8,\frac{5}{6}\right)$. כלומר, ההתפלגות של X,

בהינתן ש- $T=8$ היא בינומית עם הפרמטרים: $n=8$ ו- $p=\frac{5}{6}$.

3) יהי: $X_i \sim \exp(1)$, $i=1,2...n$ והמשתנים הם בלתי תלויים.

נגדיר את $T=\sum_{i=1}^{n} X_i$.

א. מצאו את פונקציית יוצרת המומנטים של T.

ב. חשבו את התוחלת והשונות של T.

ג. יהי: $Z=\frac{T-E(T)}{\sigma(T)}$ כלומר התקנון של T.

מצאו את פונקציית יוצרת המומנטים של Z.

4) נתון שפונקציית יוצרת מומנטים של ההתפלגות הנורמלית נתונה על ידי

הנוסחה הבאה: $M_X(T)=e^{\mu t+\frac{\sigma^2 t^2}{2}}$ לכל t, כאשר: $X \sim N(\mu,\sigma^2)$.

א. הוכיחו שאם $Y=2X$ אזי $Y \sim N(2\mu,4\sigma^2)$.

ב. הוכיחו שאם $T=X_1+X_2$ ו- X_1 ו- X_2 בלתי תלויים מאותה התפלגות

נורמלית אז מתקיים ש: $T \sim N(2\mu,2\sigma^2)$.

תשובות סופיות:

1) א. פונקציה יוצרת מומנטים: $e^{(n\lambda)\cdot\left(e^t-1\right)}$. ב. שאלת הוכחה.

2) א. פונקציה יוצרת מומנטים: $e^{12\left(e^t-1\right)}$. ב. שאלת הוכחה.

ג. שאלת הוכחה.

3) א. פונקציה יוצרת מומנטים: $\left(\frac{1}{1-t}\right)^n$. ב. תוחלת: n, שונות: n.

ג. פונקציה יוצרת מומנטים: $\left(\frac{1}{1-\left(n^{-\frac{1}{2}}t\right)}\right)^n\cdot e^{-n^{\frac{1}{2}}\cdot t}$.

4) א. שאלת הוכחה. ב. שאלת הוכחה.